

Sygn. akt III KK 408/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Stanisław Zabłocki (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSA del. do SN Andrzej Kot (sprawozdawca)

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Aleksandra Herzoga,
w sprawie D. J.

oskarżonego z art. 284 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 30 marca 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
od wyroku Sądu Rejonowego w L.

z dnia 8 grudnia 2015 r., sygn. akt IV K (...)

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w L. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w L., wyrokiem z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie o sygn. IV K (...), ustalił, że D. J. w dniu 23 marca 2015 r. w L., dokonał przywłaszczenia powierzonego mu mienia w postaci telefonu komórkowego marki LG Nexus 4, czym spowodował straty o wartości 520 zł na szkodę B. G., czyn ten uznał za wypadek mniejszej wagi, wyczerpujący dyspozycję art. 284 § 3 k.k. i na podstawie art. 66 § 1

k.k. w zw. z art. 67 § 1 k.k. postępowanie karne warunkowo umorzył, ustalając okres próby na 2 lata. Na podstawie art. 67 § 2 k.k. w okresie próby oddał oskarżonego pod dozór kuratora, zaś na podstawie art. 67 § 3 k.k. zobowiązał do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 520 zł w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się wyroku.

Wyrok nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 24 grudnia 2015 r.

Kasację od tego orzeczenia, na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k., wniósł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, formułując zarzut rażącego i mającego wpływ na treść wyroku naruszenia prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 66 § 1 k.k., polegającego na warunkowym umorzeniu postępowania karnego przeciwko D. J., pomimo braku określonej w tym przepisie przesłanki uprzedniej niekaralności sprawcy za przestępstwo umyślne, w sytuacji gdy oskarżony był już wcześniej karany za umyślne przestępstwa z art. 278 § 1 k.k.. Podnosząc ten zarzut, Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Przed przystąpieniem do merytorycznego rozpoznania kasacji i sformułowanego w niej zarzutu należało w pierwszej kolejności zbadać, czy nadzwyczajny środek zaskarżenia, wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego, na niekorzyść oskarżonego, jest w niniejszej sprawie dopuszczalny. Problem ten został zarysowany w końcowej części uzasadnienia kasacji na tle wprowadzonej ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016, poz. 437) zmiany treści art. 524 § 3 k.p.k. w zakresie modyfikującym – z 6 miesięcy do roku od uprawomocnienia się wyroku – termin wniesienia kasacji, po upływie którego niedopuszczalne jest uwzględnienie kasacji na niekorzyść oskarżonego. Wobec tego, że zaskarżony kasacją wyrok uprawomocnił się w czasie obowiązywania art. 524 § 3 k.p.k. w poprzednim brzmieniu (w dniu 23 grudnia 2015 roku), natomiast kasację od tego wyroku wniesiono nie przed upływem 6 miesięcy, lecz przed upływem roku od jego uprawomocnienia się (w dniu 19 października 2016 roku.), to jako konieczne jawiło się rozważenie znaczenia prawnego wejścia w

życie opisanej zmiany w art. 524 § 3 k.p.k. w dniu 15 kwietnia 2016 r. Ze stanowiskiem autora kasacji prezentowanym w tej kwestii co do zasady należy się zgodzić. Powołana wyżej ustawa nowelizująca z dnia 11 marca 2016 r. nie zawiera żadnego wyraźnego przepisu, który określałby zasadę, którą z ustaw (tę w brzmieniu sprzed, czy tę w brzmieniu po nowelizacji) należy stosować. Treść ustawy marcowej nie przesądza więc o tym, czy nadal należy stosować prawo procesowe dawne, czy też bezpośrednio stosować prawo nowe. Brak takiego przepisu nie stanowi jednak przeszkody dla określenia sposobu rozstrzygnięcia kolizji, którą z ustaw należy w takim wypadku zastosować, albowiem podstawową formą rozwiązywania problemów intertemporalnych na gruncie prawa karnego procesowego jest reguła stosowania prawa nowego (*lex nova*), zwana regułą bezpośredniego stosowania ustawy nowej albo regułą tzw. „chwytania w locie”. Zasada ta jest w odniesieniu do przepisów procesowych swego rodzaju metazasadą intertemporalną i nawet wtedy, gdy nie jest ona wprost zapisana w ustawie, należy przyjmować jej obowiązywanie (zob. szerzej uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2016 r., I KZP 10/16, OSNKW 2016, z. 12, poz. 79). W analizowanej sytuacji nie można zapominać o tym, że z art. 28 ustawy nowelizującej wynika, iż – poza określonymi w tym przepisie wyjątkami, nie dotyczącymi wszak problematyki stosowania art. 524 § 3 k.p.k. – wchodzi ona w życie z dniem 15 kwietnia 2016 r. Co więcej, akt ten zawiera także takie przepisy przejściowe, które wyraźnie określają wyjątki od reguły „chwytania w locie” (w tym art. 25 ust. 1), nakazujące stosować prawo dotychczasowe. W takim wypadku nie zachodzi więc nawet potrzeba odwoływania się – jak to uczynił skarżący - do zasady stosowania prawa nowego jako *ultima ratio* (art. 21 ustawy nowelizującej), znajdującej przecież zastosowanie jedynie wtedy, gdy organ stosujący prawo ma trudności z usunięciem wątpliwości co do tego, które przepisy stosować (por. wskazaną już wyżej uchwałę składu powiększonego SN z dnia 29 listopada 2016 r. i powołaną tam literaturę). Pomimo to nie można uznać, że reguła ta ma niczym nieograniczony zasięg. Sprzeciwia się temu charakter określonego w art. 524 § 3 k.p.k. terminu (w jego prawnomaterialnym aspekcie), którego upływ powoduje wygaśnięcie prawa uwzględnienia kasacji na niekorzyść oskarżonego, a tym samym prawa wzruszenia prawomocnego orzeczenia w kierunku

pogarszającym jego sytuację prawną. Trzeba zatem przyjąć, że w wypadku, gdy przed wejściem w życie ustawy nowelizującej (z dnia 11 marca 2016 r.) upłynął już termin przewidziany w art. 524 § 3 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym poprzednio, to przepis ten w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą nie ma zastosowania. Termin obowiązujący w dacie uprawomocnienia się orzeczenia, który już zakończył swój bieg, nie może bowiem odżyć. Takie stanowisko, zdaniem Sądu Najwyższego, z jednej strony uwzględnia złożony (procesowy i materialnoprawny) charakter rozważanego terminu, z drugiej zaś ma na względzie interes strony prawomocnie zakończonego procesu – skazanego, który co do opisanego terminu nie korzysta jednak z przywileju praw słuszenie nabytych (podobnie, jak nie korzysta z takiego przywileju w wypadku wydłużenia terminu przedawnienia karalności, w sytuacji gdy przedawnienie nie nastąpiło przed owym wydłużeniem według regulacji dotychczasowych). W konsekwencji należy uznać – jak to uczynił już Sąd Najwyższy w postanowieniach z 31 stycznia 2017 roku, sygn. akt V KK 333/16 i V KK 360/16. - że dopuszczalne jest uwzględnienie kasacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego przed upływem roku od uprawomocnienia się orzeczenia, do którego doszło przed wejściem w życie ustawy zmieniającej art. 524 § 3 k.p.k., jeżeli do chwili wejścia w życie tej ustawy, w dniu 15 kwietnia 2016 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 437), nie nastąpił upływ terminu 6 miesięcy, przewidzianego tym przepisem w brzmieniu obowiązującym dotychczas.

Rozpoznając zatem wniesioną na niekorzyść oskarżonego kasację Sąd Najwyższy uznał, że jest zasadna i należy ją uwzględnić. Trafnie zarzucono, że wyrok Sądu Rejonowego jest wadliwy, gdyż zapadł z rażącym naruszeniem przepisu art. 66 § 1 k.k. Przepis ten wymienia przesłanki warunkowego umorzenia postępowania, a jedną z nich jest ustalenie, iż sprawca nie był uprzednio karany za jakiegokolwiek przestępstwo umyślne, bez względu na jego podobieństwo do aktualnie rozpoznawanego czynu i bez względu na rodzaj wcześniej wymierzonej kary. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że Sąd orzekając warunkowe umorzenie postępowania nie dysponował w aktach aktualnymi danymi informującymi o uprzedniej karalności oskarżonego. Warunek wcześniejszej niekaralności za przestępstwo umyślne należy do stanu obiektywnego, ma charakter bezwzględny i dlatego takie uchybienie nie jest zależne od wiedzy sądu rozpoznającego sprawę.

Wyrok warunkowo umarzający postępowanie, przy braku spełnienia warunku niekaralności za przestępstwo umyślne, rażąco narusza przepis art. 66 k.k., chociażby orzekający sąd w dacie wyrokowania, nie miał podstaw do przyjęcia takiego ustalenia, a wręcz nawet ustalił trafnie, na podstawie prawidłowo przeprowadzonych dowodów, że oskarżony nie był karany (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 marca 2009 r., V KK 18/09, Prok. i Pr. 2009/Nr 10, poz. 4; z dnia 8 kwietnia 2009 r., IV KK 408/08, Lex Nr 495310; z dnia 1 października 2008 r., V KK 238/08, Lex Nr 457948; z dnia 2 lutego 2007 r., IV KK 461/06, Prok. i Pr. 2007/Nr 5, poz. 26). Jest faktem, że w chwili orzekania przez Sąd Rejonowy, z danych o karalności, którymi dysponował wynikało, że oskarżony nie był wcześniej karany(k. 63). Tego rodzaju zapewnienie złożył również sam oskarżony. Sąd orzekający dysponował sporządzonymi w dniu 30 lipca 2015 r., czyli formalnie aktualnymi w dacie wyrokowania, danymi o karalności D. J.. W trakcie orzekania Sąd nie wiedział więc, że prawomocnym wyrokiem z dnia 12 czerwca 2015 r. Sądu Okręgowego w L., sygnatura V Ka (...), utrzymującym w mocy wyrok z dnia 9 marca 2015 r. Sądu Rejonowego w L., sygnatura IV K (...) - D. J. został skazany za dokonanie 2 przestępstw określonych w art. 278 § 1 k.k. (k. (...)) akt sprawy o sygn. IV K (...) Sądu Rejonowego w L.). Brak wiedzy o karalności oskarżonego, choćby nawet usprawiedliwiony, jak już wyżej podniesiono, nie ma tutaj żadnego znaczenia. Nie miała również znaczenia niekaralność D. J. w dacie czynu, tj. w dniu 23 marca 2015 r. Jak słusznie bowiem zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 października 2010 r., sygn. II KK 141/10: „przesłanka niekaralności za przestępstwo umyślne, określone w art. 66 § 1 k.k. dotyczy prawomocnych skazań, które miały miejsce do dnia orzekania w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania”.(Prok. i Pr., 2011, nr 2, poz. 3).

Przedstawione powyżej okoliczności przesądzają o słuszności wniesionej kasacji i konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego, gdyż w orzeczeniu tym w sposób rażący i mający oczywisty wpływ na jego treść naruszony został przepis art. 66 § 1 k.k. Z tego też powodu uchylono wyrok Sądu Rejonowego w L. i sprawę przekazano temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

r.g.